

Части на речта и части на изречението

Части на речта		Части на изречението	
Изменяеми части Изменят се по граматическите признаци род, число, определеност, степенуване, лице, време, залог, наклонение и т.н.	съществително име: <i>човек</i>	Главни части	подлог: <i>Той върви.</i>
	прилагателно име: <i>красив</i>		сказуемо: <i>Той върви.</i>
	числително име: <i>две</i>	Второстепенни части	определение: <i>Това е красива ваза.</i>
	местоимение: <i>той</i>		допълнение: <i>Поставих една красива ваза.</i>
	глагол: <i>вървя</i>		обстоятелствено пояснение: <i>Поставих една красива ваза на масата.</i>
Неизменяеми части	наречие: <i>вътре</i>		
	предлог: <i>в</i>		
	съюз: <i>и</i>		
	частица: <i>ли</i>		
	междуметие: <i>ах</i>		

Определението

като част на изречението

I. Значение

Роля на *определение* изпълняват тези части на изречението, които **поясняват съществително име**. Определението отговаря на въпросите *какъв* (каква, какво, какви) и *чий* (чия, чие, чии).

II. Видове

Определенията биват съгласувани и несъгласувани.

1. Съгласувани определения

Съгласуваните определения се съгласуват по род и число със съществителните имена, които поясняват. Например съществителното име *море* е от среден род, затова прилагателното име образува словосъчетание с него с формата си за среден род: **Черно море**.

Роля на съгласувани определения изпълняват прилагателните имена, числителните имена, някои местоимения, някои нелични глаголни форми (причастия).

Прилагателно име: **топла** вода

Числително бройно име: **три** жени

Числително редно име: **първи** път

Притежателно местоимение: **наша** къща

Възвратно притежателно местоимение: **своя** родина

Въпросително местоимение: **коя** дата

Минало свършено деятелно причастие: **кандидатствали** хора

Минало страдателно причастие: **прочетена** книга

Членуване

Определенията се членуват, когато поясняват съществително име, което е определено, т.е. в словосъчетанието членът се поставя на определението, а не на съществителното име:

Във вазата има рози. → В стъклената ваза има рози.

Членните морфеми (членовете) на определенията са следните:

м.р.	ж. р.	ср.р.	мн.ч.
-я(т)	-та	-то	-те

В зависимост от това с каква част на речта е изразено определението, в повечето случаи членът за мъжки род се добавя към основната форма на определението, разширена с гласна **-и**.

* Членуване на прилагателните имена:

м.р.	ж. р.	ср.р.	мн.ч.
хубав → хубавия(т)	хубава → хубавата	хубаво → хубавото	хубави → хубавите

* Членуване на притежателните местоимения:

м.р.	ж. р.	ср.р.	мн.ч.
моя(т)	моята	моего	моите
твоя(т)	твоята	твоего	твоите
неговия(т)	неговата	неговото	неговите
нейния(т)	нейната	нейното	нейните
неговия(т)	неговата	неговото	неговите
нашия(т)	нашата	нашето	нашите
вашия(т)	вашата	вашето	вашите
техния(т)	тяхната	тяхното	техните

* Членуване на възвратните притежателни местоимения:

м.р.	ж. р.	ср.р.	мн.ч.
своя(т)	своята	своего	своите

2. Несъгласувани определения

Несъгласуваните определения не се съгласуват по род и число със съществителното име, което поясняват. Ако съществителното е определено, членната морфема е на него. Роля на несъгласувани определения изпълняват кратките форми на притежателните и на възвратните притежателни местоимения, както и съществителни имена, въведени с предлог:

м.р. *албума ми/си/на Петър*

ж.р. *чашата ми/си/на Петър*

ср.р. *бюрото ми/си/на Петър*

мн.ч. *моливите ми/си/на Петър*